

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 26/2006 vp

Hallituksen esitys laiksi työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä syyskuuta 2006 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:n muuttamisesta (HE 130/2006 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on antanut asiasta lausunnon (TyVL 17/2006 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Esko Salo, sosiaali- ja terveysministeriö
- asiantuntija, OTK Mikko Räsänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- sosiaalipoliittinen asiantuntija Petri Mustakallio, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- työmarkkina-asiamies Merja Hirvonen, Suomen Yrittäjät
- johtaja Kaarina Knuuti, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.

Lisäksi Akava ry on antanut kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia siten, että yrityksessä työllistynyt yrittäjän perheenjäsen pääsisi työttömyysetuuksien piiriin nykyistä helpommin. Muutos koskisi tilanteita, joissa yrityksen tietty toiminta tai tuotantosuunta lopetetaan.

Esitys liittyy valtion vuoden 2007 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä lokakuuta 2007.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää hyvänä, että hallitus jatkaa kuluvalle hallituskaudella tehtyjä

yrittäjän sosiaaliturvaa koskevia uudistuksia esittämällä yrittäjän perheenjäsenen työttömyysturvan parantamista. Yrittäjän perheenjäsenen

työttömyysturvan parannus koskee tilanteita, joissa perheenjäsen jää yrityksestä työttömäksi yrityksen tietyn toiminnan tai tuotantosuunnan lopettamisen johdosta. Tällöin perheenjäsen tulee heti oikeutetuksi työttömyysturvaan. Nykyisen lain mukaan yrityksessä työllistyneelle perheenjäsenelle oikeus työttömyyspäivärahaan syntyy vasta koko yrityksen lopettamisen tai toiminnan keskeyttämisen kautta tai siten, että perheenjäsen on yrityksen ulkopuolisessa kokoaikaisessa työssä 10 kuukauden ajan. Oikeus työttömyysetuuteen voi syntyä myös sillä perusteella, että henkilö ei enää täytä työttömyysturvalain mukaista yrittäjän määritelmää. Esimerkiksi luopumalla omistusosuudestaan yrityksessä tai johtavasta asemastaan taikka muuttamalla pois yrityksen omistajan kanssa yhteisestä taloudesta, henkilö voi menettää yrittäjästatuksensa ja siten tulla oikeutetuksi työttömyysturvaan.

Nyt esitettyä työttömyyspäivärahaoikeuden laajennusta sovellettaisiin perustelujen mukaan yrityksessä työllistyneeseen perheenjäseneseen, jolla ei ole ollut omaan osakeomistukseen tai vastaavaan asemaan perustuvaa määräysvaltaa yritystoiminnassa. Perustelujen mukaan tarkoituksena on jättää säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle ne tilanteet, joissa yrityksessä perheenjäsenenä töissä oleva henkilö itse osallistuu työnsä loppumista ja siten myös työttömyysturva-oikeuttaan koskevaan päätöksentekoon. Asian tapauskohtainen arviointi on jätetty työvoimatoimikunnan harkintaan.

Työttömyysturvaa koskevassa sääntelyssä on periaatteena se, että työttömäksi jäädään ilman omaa vaikutusta ja työttömyysturvaa maksetaan, jos työttömäksi jäänyt täyttää sen saamisen edellytykset. Myös yrittäjien työttömyysturvassa tulee lähtökohtana olla, että yrittäjä tekee yritystoiminnan kannalta välttämättömät ratkaisut ja sen jälkeen selvitetään, onko työttömäksi jääneellä mahdollisesti oikeus työttömyyspäivärahaan. Yritystoiminnan kirjo on erittäin laaja, ja perheenjäsenen asema kahdessa eri yrityksessä voi poiketa huomattavasti toisistaan. Pienen yhtiön hallituksen jäsenenä toimiva perheenjäsen, joka ei omista yrityksestä mitään, on aivan eri asemassa kuin suuren yrityksen omistava yrittä-

jä. Tästä syystä lakiin ei sosiaali- ja terveysvaliokunnan näkemyksen mukaan ole syytä ottaa tarkkarajaista säännöstä esimerkiksi siitä, miten kauan yrityksen omistaminen tai sen hallintoon osallistuminen olisi esteenä työttömyyspäivärahan maksamiselle, kuten työelämä- ja tasa-arvovaliokunta lausunnossaan esittää. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, että työvoimatoimikunta ottaa huomioon perheenjäsenen tosiasiallisen tilanteen. Mitä vähäisempi yrityksessä työllistyneen yrittäjän perheenjäsenen omistusosuus ja määräysvalta yrityksessä on ollut, sitä lyhyemmän aikaa sen tulee olla esteenä työttömyyspäivärahan maksamiselle.

Hallituksen esitys väljentää yrittäjän perheenjäsenen oikeutta työttömyysturvaan. Ne perheenjäsenet, joille avataan oikeus työttömyysturvaan, ovat työttömän työnhakijan tavoin oikeutettuja kaikkiin julkisiin työvoimapalveluihin ja niihin liittyviin tukiin, mukaan lukien tukityöllistäminen, työharjoittelu ja työelämävalmennus. Ne perheenjäsenet, joiden edelleen katsotaan työllistyvän yrityksessä ja jotka eivät siten ole oikeutettuja työttömyysturvaan, rinnastuvat työssäoleviin, ja he voivat käyttää niitä työvoimapalveluja, joiden saamisen edellytyksenä ei nimenomaisesti ole työttömyys. Niitä ovat muun muassa työnvälityspalvelut ja ammatillisen kehittymisen palvelut eli työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus, ammatinvalinta- ja urasuunnittelu, koulutus- ja ammattitietopalvelu sekä ammatillinen kuntoutus ja työkokeilu. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pitänyt tarpeellisena, että hallitus selvittää, miten yrittäjien perheenjäsenten tosiasiallista pääsyä työvoimapolitiittisten toimien piiriin voidaan parantaa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää palvelujen piiriin pääsyn tehostamista tärkeänä tämän ryhmän työllistymisen edistämiseksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 12 päivänä lokakuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Valto Koski /sd	Leena Rauhala /kd
vpj.	Eero Akaan-Penttilä /kok	Juha Rehula /kesk
jäs.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Paula Risikko /kok
	Anneli Kiljunen /sd	Tapani Tölli /kesk
	Marjaana Koskinen /sd	Erkki Virtanen /vas
	Pehr Löf /r	Tuula Väättäinen /sd.
	Aila Paloniemi /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.